

Preden Vam še več napišem, je nujno da se predstavim. Delavčev sin sem, moj stari oče »krampa« na železnici. Odtod moje simpatije napram vsem tistim, ki si s silo svojih mišic pridobivajo kruh. Kot dijak sem jedel odpadke v bolniški kleti in tako sem se pre-rial skozi šole. Bil sem tudi zaročen, a moja zaročenka je prejemala poleg mojih pisem tudi pisma »inteligentnih gospodov«. Slednjič ji je pisal tudi neki mornar iz »boljše fami-lij«.

Ker nisem bil niti »inteligenten« niti iz »boljše familije«, je prestala najina korespon- denca. To se mi bo zgodilo najbrž tudi z Va- mi po tem mojem pismu.

Ko bi moja zaročenka slišala vse pripom- be tega »dobro vzgojenega« mornarja iz »bolj- še familije«, bi se naveličala tega dopisovanja.

Kaj takega se zgodi lahko tudi Vam, če se vam javi eden izmed uglednih gospodičev z zagrebške korza kot »inteligenten go- spoda«, da vam ubije monotonijo vasi. Na korzu bo pripovedoval svojim drugim sigurno sledeče: »Dopisujem z neko eksotično va-ško goskico, z učiteljico«.

To bo res prelepo za Vas in za naš učiteljski stan!

Predlagam Vam mesto tega rajši nekaj boljše. Za pričetek naj ne bo pretežko:

Ste že opazovali prekrasne barve jesen- ske in zimske prirode, sončne zahode za belo zasneženimi vršci, ste že kdaj uživali v vsej tej lepoti? Mogoče bi zamogli z dnevnimi sprehodi ubiti monotonijo vasi.

Imam star radio aparat. Nekako škrebeta, a vendar uživam ob njem. Včasih mi zapoje iz njega prav objestno Dvořkova »Humore- ska« ali odlomek Wagnerjeve glasbe — in uživam, nenavadno uživam — ubijam mono- tonijo vasi.

Ste li čitali »Durdico Ogičeve«? Jaz sem jo pred nedavnim časom ponovno čital in užival v (čeprav že zastareli) romantiki (saj danes te ni več, vsaj v »Malih oglaših« je ni). Čital sem knjigo in mislil na neko tovarišico iz bližnje okolice, katere konec je bil žalost- nejši nego Ogičin. Zbolela je na jetiki in umrla v Stenjevcu. Poznate li »Branko« Senoe? — Res je, Senoa je zastarel, ali... Čitajte Cankarjevega »Martina Kačura«. Že četrtič ga čitam. Tako ubijam monotonijo vasi.

Tudi, če Vas knjige ne zanimajo, bi jih morali vzeti v roke. Ne samo kak roman, temveč tudi kako strokovno knjigo. Ali ste mogoče prinesli z učiteljskega preveč znanja? Sumim v to! Ste li na učiteljsku čuli kaj o praktični psihoanalizi, ki bi Vam kot učiteljici bila tako potrebna? Ste li n. pr. že kdaj vi- deli, kako se raziskuje inteligenca deteta? Mi- slite, da bi Vam bilo to odveč? Kaj veste o psihoanalizi, o individualni psihologiji? Ko bi vedeli, kako potrebno Vam je to znanje! Ne vem, če Vam je znano Vaše vaško dete? Mogoče smatrate Vi spoznavanje slednjega odvisnim.

Naj Vam na hitro povem nekaj iz svo- jega razreda:

Ko pride otrok k meni v šolo, je toliko zapuščen, da ne zna niti lastnega imena. Ni- kdo se ni v predšolski dobi zanj zanimal. Nje- gov prihod na svet je bil mogoče pričakan z nevoljo, a ne z veseljem. Malo je pojmov, ki jih prinese s seboj. Čudi se višini vaškega stolpa in svojim naočnikom, čudi se vsemu. V šolo pride preplašen, bos, raztrgan in la- čen — v splošnem tako neobglen, da Vas zaboli srce, če ga pogledate. Da bi bil prihod v šolo čim bolj svečan, je eden oblekel me- sto srajce sestrično »bluzo«, a drugi je obul materine čevlje, ki so mu za 7 števil preve- liki. Tega ni napravil radi komedije, marveč, ker drugega ni bilo. Oni tam je ves hrastav, drugemu teče gnoj iz ušesa, da se širi nezno- sni smrad po vsej šolski sobi. Nekateri je zaspan, ker ga je utrudila pot v šolo. Prišel je tam izza tretjega brda po blatnih potih in kolovozih. Namesto mleka so se napili žga- nja, da »bi bili močnejši«. Trebušček jim je

da ne bi pozabil na kak steber, ko jih ima država toliko.

Potem se do večera ni zgodilo nič hu- dega. Le, ko so šli iz pisarne, mu je tovariš kmetijski referent Janez Skorec previdno omenil, da je slišal nekaj o praznem učiteljs- kem mestu pri Svetem Florijanu. Saj on ni- kakor ne misli zahtevati kake usluge, le pri- pomnil bi rad, kaj je njegovo objektivno mnenje. Na prazna službena mesta naj bi postavljali take ljudi, ki bi razumeli kaj o kmetijstvu in o rejji malih živali. Posebno pridejo v poštev štajerske kokoši.

Tovarišu ni mogel odreči. Precej si je zapisal, da mora novi svetoflorijanski učitelj poznati štajerske kokoši.

Zvečer sta ga v krčmi »Pri ponižnem meščanu« prišla še dva. Upokojeni profesor Andrej Seme je izrazil željo, naj bi se novi učitelj posvetil nabiranju narodnega blaga. Ni lepšega in za narod koristnejšega posla, kot je ta. Okrajni zdravnik dr. Macola je pa kategorično zahteval, naj pošljejo k Svetemu Florijanu v Skalah človeka, ki se razume na higieno in prvo pomoč ter bo ustanovil Rdeči križ in Protituberkulozno ligo.

Med tednom so se oglašili še nekateri. Pri Svetem Florijanu bi bilo treba ustanoviti vremensko opazovalnico, naj se izbere pri- mernega učitelja. Tudi zastran pogodovanja naj poskrbi in organizira ljudi. Regulacija Florijansčice še ni izvedena, naj ga lokalni faktorji zaposlijo pri tem. Kmetje so poslali pismo, da hočejo takega, ki bo ustanovil in vodil Mlekarsko zadrugo.

Toda, ko je prišel čas, se niti pouk ni mogel pričeti. Oblast ni poslala sploh no- benega učitelja, kajti do Svetega Florijana v Skalah je daleč in so poti jako nerodne.

trd, poln glist, pod očmi črni podočnjaki. Mnogi smrdé po urinu. »Spimo oblečeni na klop«, tako pravijo. — Ne morem vzbuja- ti občutiti napram njim usmiljenja, ker usmi- ljenje človeka ponižuje. Občutiti hočem ve- liko in iskreno ljubezen — oče jim bom, več nego oče. — Ko bi vedeli, kako rad jih imam in kako težko se ločimo v četrtem razredu! Krasen občutek je to, biti zapisan v stotinah teh srčec, imeti zavest, da ste Vi, njihova učitelja, pojem, ki ga ni lepšega in bolj vzvišenega. Ali je pri Vas tudi tako? Ne do- pustite, da zvedo, da jih ne marate, da Vam je radi tega »monotonno«, ker ne mislite na- nje... Če zvedo, ste propadli v njih obeh. Ali mislite, da to ni važno?

Z dvorišč moje vasi, po jarkih ob cesti teče gnojica. V leseni koči, pod slamnati krovom spi oni, ki hrani Vas in mene in sto- tine drugih. »Mrak« in gosto blato povsod. Ste li kdaj pomislili, zakaj ste prišli v ta »mrak«? Mogoče radi tega, da poiščete tu »inteligentnega gospoda«, ki Vam pomaga ubijati monotonijo vasi? Veste kako oni v »mraku« imenujejo take ljudi? Imenujejo jih »pokvarjena gospoda«.

Pojdiva v mrčni noči v hišo teh ljudi! »Edina postelja v hiši?« vprašate. Da, edina! In na njej se stiska jetična babica z najmlaj- šim vnučkom. Tudi mati in oče se stiskata na tej postelji. Očetu so noge še blatne z njive. Utujenost mu ni dala, da bi si jih očistil. — Čudite se jetični babici v zdravem vaškem okolju? Mnogo ironije je na tem svetu! — S čim so pokriti? Odeja je bila to nekdanj, tovarišica. A otroci na peči, na klopi, na tleh — pokriti so z vrečami. — Čudite se ostan- kom hrane na mizi. Pustite to, če imate slab želodec! Ne bežite šel! Oral in pol zemlje imajo v ilovnatem bregu — težka zemlja! Na tem kosu je travnik in njive, a pašnik je ono prepotje tam. Edina krava vleče plug in daje mleko. Za njo mu je več nego za dete, če oboli eno od teh dvoh.

To sem zagabil kar tako z vrha, s pestjo, kar je pač plavalo na površju in še to je tako strašno. — Ali je tudi pri vas na vasi tako. Ali Vas vest kdaj peče? Človek seveda ni kriv, ali neugodno je vendar — zelo neugodno. —

Koncert UPZ

V ponedeljek 10. t. m. je priredil UPZ vo- kalni koncert v veliki dvorani Filharmonije v Ljubljani. Ze zadnjič smo priobčili nekaj mi- sli o tem nastopu, ki so ga potom radia lahko poslušali tudi tovariši in tovarišice izven Ljubljane.

Koncertu so prisostvovali med drugimi odličniki tudi banski šolski nadzornik g. Je- glič, ki je zastopal gospoda bana, prof. Silvo Kranjc v zastopstvu mestnega župana ter za- stopnik komandanta divizije. Svoje tovariše in tovarišice so prišli poslušat predsednik JUU tov. Ivan Dimnik ter vsi važnejši funk- cionarji sekcije JUU v Ljubljani s predse- dnikom tov. Kumljem na čelu.

Program, ki ni bil predolg, je obsegal skladbe najnovejše glasbene smeri. To so po- udarjali tudi glasbeni kritiki v svojih poro- čilih. Tako piše L. M. Š. v »Jutru« — »Seveda je material tega zbora inteligenčno kar naj- bolj zanesljiv, saj so učiteljske vrste že doslej dajale najbolj muzikalne pevce in glasbenike sploh« in dalje o programu koncerta: »Spo- redi UPZ so si od nekdanj prizadevali, da dajo sodobnim glasbenikom kar največ besede. Tudi to pot je program navajal imena mlaj- ših slovenskih skladateljev, mlajših, če že ne po letih, pa vsaj po nazorih in usmeritvah. ltd.«

V »Slovenskem Narodu« čitamo med drugim sledeče: »Delu UPZ se imamo v ne- mali meri zahvaliti, da je današnja zborov- ska produkcija, kljub vsem individualnim in kvalitetskimi razlikam avtorjev, še vedno do- volj močna in zlasti, da predstavlja velik ko- rak naprej v primeri s tvorbo polpretekla dobe na tem področju.« (Fr. Sturm.)

Tudi v »Slovenca« čitamo v kritiki V. U. med drugim to-le: Učiteljski pevski zbor, ki si je po smrti našega velikega zbornega ska- datelja nadel ime »Emil Adamič«, je bil še nekdanj pod vodstvom dirigenta Srečka Ku- merja vnet pristajal in pospeševal domače moderne umetnosti. To svojo bitno potezo hoče zbor obdržati še danes, tudi pod novim vodstvom dirigenta Milana Pertota. Tako vsaj je bilo dano sklepati po sporedu, ki ga je izvedel ta zbor v teh dneh na svojem kon- certu v veliki Filharmonični dvorani... Spo- red je z izjemo Adamičevih zajel samo mo- derne zbornske skladbe. S tem je že povedano, da si je tokrat zbor zopet naložil izredne

Kaj naj si misli ta človek, ko zvé, da je Vam monotonno v njegovi sredi, ker nočete dvigniti teh ljudi, nočete, da jim prožite ročico oble- čeno v nadiševljeno »krem« rokavico? — V meni zatrepče stalno neugodno čustvo, če mi kak kmet s svojo trdo, žuljavo roko po- trese desnico. Sramujem se svojih mehkih rok. Čudno je to, kajne? — Čitajte (spet o čitanju!) Pribečevičevo knjigo »Seljak« in Bi- čeniča »Kako živi narod«. Potresle Vas bodo, če imate srce in vest.

Začenjam se jeziti in komaj se obvladam, da Vas ne vprašam: Ali Vas ni sram? Ali ni nesramno, da iščete gospoda, s katerim bi ubijali monotonijo vasi, a okrog Vas je toliko dela?

Povejte mi iskreno, kakšna je ta Vaša vasa? Kakšne so ekonomske, kulturne itd. pri- like? Uverjen sem, da so strašno zaostale kot v mnogih drugih vaseh. Poiščite vsaj kako dekl, dajti ji kako dobro knjigo, naučite jo kako se pospravlja v hiši, na dvorišču, na vrtu in drugod; poučite jo o kužnih boleznih.

Če Vaša vasa ni zaostala, če je standard višji, boste pa lahko našli inteligentno dru- žbo in razvedrilo — tedaj je monotonija ne- mogoča.

Se marsikaj bi Vam lahko povedal! Pa samo še to! V odseku brezposelnih to- varišic in tovarišev sem našel mnogo kras- nih deklet. »Krasnih« ne mislim v fizičnem pogledu (četudi sem sam mlad). Imponirale so mi s svojo pridnostjo in vztrajnostjo pri- delu, četudi za to delo ne prejemaajo nobe- nega plačila, niti ga ne zahtevajo. One ne občutijo monotonije, a o razvedrilo ni go- vora pri njih, ker nimajo sredstev. Ena izmed njih mi je pravila: »Nisem odposlala prošnje za nameščenje, ker nimam denarja za kol- ke...« Pišite jim in vprašajte jih, kako naj ubijate monotonijo vasi!

Za oglas v časopisu ste dali 26 dinarjev — mogoče še več. Za ta denar bi bili lahko odkupili 3 »Abecedarke«.

Hvaležni bi Vam bili oni, ki bi se na- učili čitati.

Drugič več.

Priredila M. Š.

se mu celo mudi... Pa kaj bi, saj ne more občutka ponarediti nobeno pero, ko je vsemu dal sam pravilno obliko in točen ton:

»Ko delam tužen finale svojega bednega življenja... Reverendissime, dajte meni cer- kveni pogreb kot kristjanu, ker je moja ubo- ga trpinčena pamet kriva temu strahotnemu koraku — moji živci niso več sposobni za pravo misel. Postopek občine proti meni mi je uničil moje poslednje moči in mi strl eks- stenco. Povzročitelje bo kaznoval Bog, ker jih bo vedno grizla vest, kaj so učinili proti meni, mirnemu in tihemu človeku... Trpim že dolgo, a mirno prenašam nesrečno življenjsko pezo... Moralo je priti, a grozna je od- ločitev in slovo, ko bi rad še dočakal pokoj, ki me je dosegel prežgodaj... Končam — ker se mi roka od razburjenja trese in že čutim bližati se zadnjo uro. Odpustite mi vsi, ker odhajam in se poslavljam. Ne morem več... Z Bogom, ker sem Vam vse imel rad in Vas čislal. Vaš nepozabni Franjo Nesrečnež...«

In tedaj se je zgodilo vse, kakor je napo- vedal: Zadnja ura se je približala; njen uda- rec je odjeknil in zazvenele so strune so- čutja, ljubezni, tovarištva — in udarile huje ko strela iz jasnega, ki razje in uniči, a uga- ne. Ta strela pa ne ugasne nikoli, dokler ne uniči novih življenj in ne potepta novih sreč, kajti nosi v sebi preklestvo od onstran. Od tam pa prihajata le blagoslov in preklestvo brez konca...

Tužna domovina, ki siliš svoje najboljše na prezgodnjo pot tja preko, kajti zapisan ti je trepet in nemir, dokler ne postaneš zopet tiha dolina, kjer bo v miru molil kmetič svo- jo večerno molitev, in miren popotnik s po- kopališča na hribu začutil oni mir vesoljstva, ko posije božja milost in povrne mir vsem človeškim dušam. Franjo Nesrečnež je našel svoj mir.

Dr. P. Strmšek.

† Punčuh Leopold

V Dol. Logatcu je po kratki bolezni umrl v 82. letu starosti tovariš Leopold Punčuh, sreski šolski nadzornik v pok. Pokojni je bil dober in zaveden stanovski tovariš, vedno zvest učiteljskemu stremljenju za napredek šole ter učiteljskih pravic, četudi je bil mir- nega in tihega značaja.

Rojen je bil v Idriji leta 1856. Dopršil je ljubljansko učiteljsko ter nastopil svoje učiteljsko mesto na Krasu v Košani, a le za kratko dobo, ko je prišel v žlahtno Vipavsko dolino na Col, kjer je plodonosno delal do- brih 10 let. Od tu je bil premeščen na novo ustanovljeno šolo poleg svojega rojstnega kraja v Sp. Idrijo, kjer je ostal do leta 1901., ko je dobil upraviteljsko mesto v Gor. Lo- gatcu. Tu je zavzemal nekaj časa tudi župan- sko mesto. Po vojni je postal šolski nadzor- nik za logaški okraj ter bil v tej lastnosti tudi upokojen leta 1925. Poleg svojega poklicnega dela se je zanimal tudi za godbo in petje ter je bil vnet prireditelj raznih mladinskih in društvenih prosvetnih predstav. Veselilo ga je tudi vrtnarstvo in sadjarstvo.

Kot zvest in ljubezniv stanovski tovariš je bil vedno trden in zaveden član učiteljskega društva, kateremu je bil gotovo dobo tudi predsednik. Tudi v poklju je še sodelo- val pri prosvetnih, gospodarskih in sokolskih društvih. Zapušča večjo družino, katera je pa vsa dobro preskrbljena.

Zvestemu in neumornemu stanovskemu tovarišu bo ohranjen časten spomin.

P. L.

Rangna lista

Popravki

Uhlir Mařenka, uč. v Komendi, je napredo- vala v VII. p. sk. 16. febr. 1933. in ne 26. febr. 1933.

Župan Ana, uč. v Vitanju, je napredovala v IX. p. sk. 6. febr. 1932. in ne 26. febr. 1932.

Zupančič Franja, uč. v Črneči vasi, je bila prevedena v IX. p. sk. 1. aprila 1931.

Kuntih Matilda, uč. v Mirni, je napredovala v VI. p. sk. 26. julija 1931. in ne 12. okto- bra 1931.

Čekada Miroslav, učitelj v Sv. Jederti, je na- predoval v VIII. p. sk. 9. novembra 1934. in ne 1. decembra 1934.

Pardubsky Rajko, učitelj v Hrastniku, je bil postavljen v IX. p. sk. 22. septembra 1932. in ne 9. novembra 1933.

Kopriva Ivan, učitelj v Zagorju ob Savi, je napredoval v VIII. p. sk. 26. junija 1933. in ne v VII. p. skupino.

Kopriva Jana, uč. v Toplicah pri Zagorju, je napredovala v VII. p. sk. 23. novembra 1932. in ne 20. aprila 1934.

Klun Franc, učitelj v Zagorju ob Savi, je na- predoval v IX. p. sk. 20. novembra 1931. in ne 14. marca 1932.

Schwaiger Marija, uč. v Smartnem pri Litiji, je napredovala v II./I., t. j. v VI. p. sk. 12. januarja 1931. in ne 12. marca 1932.

Novčan-Kincl Julija, uč. v Laporju je na- predovala v VIII. p. sk. 21. sept. 1933. in ne 21. oktobra 1933.

Gangl: Moja pot — 10 knjig. Navad- na vezava 250, platno 320, pol usnje 540 din. Najlepše darilo za pridno mladino, kras za vsako knjižnico.

† Franjo Pogačnik

Saj ni mnogo treba: poslovilno pismo in vsa tragedija leži kakor na dlani. Čitam pismo in gledam nazaj — vseh menda trideset let, kar sem učitelja Pogačnika poznal — o leta, o življenje! Bil sem otrok, študent, ko je bil on že učitelj in nadučitelj v Št. Vidu. Videl sem ga v dobri volji, videl na delu pri prvih predstavah na našem podeželju in Cirilmeto- dova podružnica v Št. Vidu je bila med prvi- mi... Samozavestno je stopal po ljubljenskem Št. Vidu, prepričan, da stori, kar zahteva živ- ljenje od njega; ni iskal priznanja ne hvale, le miru in mirnega dela si je želel... Lepi časi so tonili v večnost, prihajali so vedno novi in prinašali nov nemir. In ničesar si ni Pogačnik bolj želel kakor miru, miru vsaj v Št. Vidu. Pa tudi Št. Vid je zvezan s tisoč verigami z našo ubogo in nemirno zemljo, tudi tja je pljusnil nemir, nemir celo v Pogačnikovo čredo. Da celo iz njegove črede, ki ji je kazal nekoč sam pot v svet, življenje, celo iz njegove čre-

de se je pojavil tisti nemir, ki je pomajal Št. Vid in pokopal njega samega.

Ni bil hip, ni bil nesrečni trenutek: bil je obup trpljenja, ki je strl sončno naturo, ki je strl njegovo življenje. Pa kaj, da ni povedal, potožil, morda bi se bilo moglo kako drugače urediti... Pa to je preklestvo močnih natur, da ne tožijo, da ne iščejo pomoči, dokler jih lastna nemoč ne stre.

In tudi Pogačnik ni tožil, ni iskal pomoči; le, ko je videl, da je njegova moč pri kraju, se je poslovil in odšel — celo ob slovesu brez tožb, brez sleherne obdolžitve, češ vsega je kriva le njegova zla usoda...

Ni si zbral prijateljev, da bi ga v hrupu veselja spremili na dolgo pot tja preko, ni zmogel niti pritaženega šepeta iz stisnjene- ga grla, kajti vsi bi ga zadrževali, da bi bil pri- siljen tožiti in kriviti. Nič tega: zaprl se je in napravil svoj testament, kakor ga napravi po- potnik v prepričanju, da se ne bo povrnil, ko